

Syöpäjärjestöjen lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta, tiistai 19.10.2021 klo 10.40, HE 135/2021 vp, lausuntopyyntö (kirjallinen)

Suomalaisen rahapelitoiminnan yksinoikeusjärjestelmän EU-lainsäädännöllinen oikeutus on riittävä pelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen. Syöpäjärjestöt pitää esitettyä kokonaisuutta lähtökohtaisesti hyvänä. Pidämme erittäin tärkeänä, että hallituksen esityksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja lisäämällä arpajaislakiin tätä tavoitetta tukevia uusia säännöksiä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan 78 prosenttia suomalaisista pelaa rahapelejä (Suomalaisten rahapelaaminen 2019 -väestökysely). Runkas neljännes suomalaisista pelaa viikoittain tai sitä useammin. THL:n mukaan noin 112 000 suomalaisella on rahapeliongelma eli pelaaminen vaikuttaa kielteisesti pelaajaan ja hänen läheisiinsä.

Rahapelihaittojen ehkäiseminen vaatii rahapelien saatavuuden rajoittamista ja markkinoinnin ehtojen tiukentamista. Tärkeänä tavoitteena on erityisesti alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien suojaaminen pelihaitoilta. Kannatamme vahvasti hallituksen esityksen pykälän 14 b muotoilua, jossa todetaan, että ”markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin tai muutoin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin”.

Hallituksen esityksen pykälän 14 b osalta kannatamme sitä, että Veikkaus ei saisi enää käyttää edunsaajia markkinoinnissaan ja mainonnassaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö päättävät, mihin veikkausvoittovaroja käytetään, joten on perusteltua poistaa edunsaajien kytkeytyminen rahapelaamisen markkinointiin. Rahapelien markkinointi yhteiskunnallisesti hyvän ja tärkeän toiminnan avulla on sopimatonta rahapelihaittojen vuoksi.

Syöpäjärjestöt pitää pakollista tunnistautumista ja sen laajentamista peliautomaattien lisäksi muuhun rahapelaamiseen kannatettavana esityksenä. Pakollinen tunnistautuminen on otettava käyttöön mahdollisimman pikaisella aikataululla ja jo ennen lakiesityksessä esitettyjä määräaikoja. Pidämme raha-automaattien sijoittelua ja rahapelien myyntipisteiden sijoittumista koskevaa sääntelyä erittäin hyvänä ja välttämättömänä.

Kannatamme rahapelaamista harrastavan omaehtoisen pelikiellon laajentamista. Pelikielto käsittäisi joko osan peleistä ja pelikanavista tai kaikki pelit. Pelikiellon on syytä olla toistaiseksi voimassa oleva ja maksuton. Tarvitaan myös säännöksiä pelaajan tunnistautumisesta kertyvän peli- ja pelaajatiedon asianmukaiseen käyttöön. Tämän tiedon avulla saadaan tärkeää tietoa, jota voidaan ja pitää hyödyntää rahapelihaittojen ehkäisyn tehostamiseksi.

Suomessa on syytä ottaa mallia Kanadassa julkaistuista rahapelaamisen matalamman riskin rajoista (englanniksi Lower Risk Gambling Guidelines), jotka ovat maailman ensimmäiset hyväksytyt riskirajat rahapelaamiselle. Riskirajat perustuvat tutkimusnäyttöön ja niiden kehittämisessä on ollut mukana myös suomalaisia tutkijoita. Kanadan mallin tavoitteena on tukea ihmisten kykyä arvioida omaa pelaamistaan ja siihen liittyviä riskejä.

Edellä mainituissa riskirajoissa esitetään, että rahapelaamiseen menisi korkeintaan prosentti talouden kuukausittaisista nettotuloista ja pelaamista harrastettaisiin korkeintaan neljänä päivänä kuukaudessa. Ohjeiden soveltamisessa otetaan huomioon myös esimerkiksi pelaajan mahdolliset päihde- ja mielenterveysongelmat ja läheisen ihmisen rahapeliongelma. Syöpäjärjestöt pitää tärkeänä ja kannatettavana, että THL kääntää Kanadassa tuotetun aineiston suomeksi ja mallin soveltuvuutta suomalaiseen yhteiskuntaan tutkitaan.

Syöpäjärjestöt pitää erittäin kannatettavana rahapelien ja etenkin arpajaislain vastaisen markkinoinnin laajaa rajoittamista, estämistä ja kieltämistä. Rahapelimarkkinoinnissa on syytä olla velvoite antaa tietoa rahapelin ikärajasta, rahapeliongelmiin tukea tarjoavista palveluista ja mahdollisuudesta hakea henkilökohtainen pelikielto. Rahapeliautomaattien ja automaattipelien markkinoinnista on luovuttava niiden haitallisuuden vuoksi.

Arpajaislain 52 §:n (Arpajaisten toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seuranta ja tutkimus, arviointi sekä ehkäisy ja hoidon kehittäminen) ja siinä määriteltyjen tehtävien täsmentäminen on perusteltu.

Edellä mainitun lisäksi kannatamme Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n sisäministeriölle 2.2.2021 antamassaan lausunnossa esittämää rahapelaamista valvovaa toimielintä. Toimielimen tehtävänä olisi rahapelaamisen valvonta, rahapelijärjestelmän kehittäminen ja haittojen ehkäisy. Toimielin voisi sijoittua sisäministeriöön.

EHYT ry:n tapaan katsomme, että valtioneuvoston on tehtävä rahapelipoliittinen periaatepäätös, jossa asetetaan tavoitteet rahapelien tarjonnalle, valvonnalle, rahapelihaittojen ehkäisylle, hoidolle, tutkimukselle ja peliyhtiön tuotolle eli rahapelaajien tappioiden määrälle. Periaatepäätöksen perusteella on laadittava kansallinen rahapelipoliittinen ohjelma, jossa keskeistä on vastuullisuus. Rahapelihaittojen ehkäisyyn on lisättävä rahoitusta Veikkauksen tuotoista.

Syöpäjärjestöt painottaa, että lainsäädäntöuudistuksella tehtävien muutosten vaikutusta rahapelihaittoihin on seurattava huolellisesti ja pitkäjänteisesti. On oltava valmis reagoimaan lainsäädännöllisin toimenpitein, jos uudistukset eivät täytä lähivuosina niille asetettuja odotuksia.

Helsinki 18.10.2021

Sakari Karjalainen

Simon Elo

Pääsihteeri
Suomen Syöpäyhdistys ry

Yhteiskuntasuhdepäällikkö
Suomen Syöpäyhdistys ry

